

# *‘It’s a MEMO-day!’*



RAPPORTAGE VOORSTUDIE

## **MEMO**

MEMORABELE MOMENTEN

met ‘levende’ muziek

in Amsterdamse kinderdagverblijven en peuterspeelzalen

### **SAMENVATTING**

Het projectteam die de voorstudie verrichtte bestond uit de volgende drie personen:

Ria Frowijn, oriëntatie in de literatuur en als penvoerder  
Els Schellekens en Hans van Eerden, observatoren

De achtergronden van de projectmedewerkers vertegenwoordigen een breed scala van expertise:

- pedagogisch (drs. Els Schellekens)
- ontwikkelingspsychologisch (drs. Els Schellekens, drs. Ria Frowijn)
- muziekpedagogisch en –didactisch (Hans van Eerden, drs. Ria Frowijn)
- kunstzinnige- en creativiteitsontwikkeling (allen)

Als externe adviseur heeft prof.dr. E. Elbers (ontwikkelingspsycholoog Universiteit Utrecht) gedurende het gehele proces gereflecteerd en commentaar gegeven op de opzet en bevindingen van deze voorstudie. De voorstudie heeft plaatsgevonden in het tijdsbestek van een half jaar in de maanden maart t/m mei 2007.

De volgende bevindingen zijn meermalen geconstateerd, beschreven en geanalyseerd op basis van de observaties van de 30 MEMO-presentaties.



## ***Wat zijn de kenmerken van gedrag van jonge kinderen bij MEMO-presentaties?***

Voor de kinderen zijn de MEMO-presentaties totaal nieuwe ervaringen met een enorme aantrekkingskracht. Ze kijken, luisteren, zingen, bewegen, dansen en reflecteren binnen hun vermogen. De concentratie is groot, de spanningsboog om nieuw gedrag, nieuwe taal (en nieuwe liedjes) te leren opvallend groot, net als de bereidheid op te gaan in de muziek. De groeps sfeer is uitstekend en de sociale interactie is dynamisch en rijk. Sommige kinderen proberen fysiek steeds dichterbij de musicus en het instrument te komen en overwinnen daarmee hun aanvankelijke angst. Het gevoel van welbevinden (en plezier!) is opmerkelijk.

### **1. Een MEMO-presentatie betekent dynamische interactie.**

MEMO zet iets op gang tussen alle betrokkenen. De interactie tussen alle aanwezigen is bijzonder dynamisch: de kinderen, de artiest, de leidsters. De interactie neemt alle vormen aan: in muziek, in klank, in taal, in beweging, in dans, in mimiek. Een MEMO-presentatie is kleurrijk, klankrijk en dynamisch.

Geconstateerd werd dat de kinderen 'bevriend raken' met de MEMO-artiest: er is een sfeer van vertrouwen waarbinnen de jonge kinderen zich veilig kunnen voelen. De gevoelens van verbondenheid met de artiest zijn duidelijk zichtbaar en voelbaar. Een MEMO-presentatie is indrukwekkend voor de kinderen de leidsters.

*'Mijn MEMOrabel moment? De saxofonist die het muziekje van de Pink Panther speelde en zich verstopte, en dan met de muziek speelde, en te voorschijn kwam, ook nog op z'n tenen lopend. De kinderen voelde de spanning en lachten daarna hard met ontspanning. Geweldig!'*

*Leidster Kinderdagverblijf > evaluatie mei 2007*



### **2. Een MEMO-presentatie betekent een stimulans tot communicatie.**

De kinderen zoeken steeds oogcontact met de leidsters, met elkaar en met de MEMO-artiest. Muziek en taal zijn in de communicatie tijdens de presentaties onlosmakelijk met elkaar verbonden, hier wordt bij taal ook de non-verbale communicatie gerekend.

Er wordt over alle taalverschillen heengestapt (in sommige groepen zijn soms meer dan 8 culturele achtergronden te tellen), er is duidelijk waarneembaar dat de sociale interactie zich vooral voltrekt op het niveau van de betekenis.

### **3. De kinderen leren veel tijdens een MEMO-presentatie.**

Ze richten zich vol overgave op de dingen die komen gaan en staan open voor 'het avontuur' dat ze met de musicus gaan beleven. Kinderen echoën de bewegingen en de expressie van de musicus met hun hele lichaam, hun mond of alleen hun vingers of voeten. Ze doen elkaar na en ze doen de leidsters na als die bewegingen of applaus inzetten. De kinderen leren tijdens een MEMO-presentatie door herhaling en imitatie.

De kinderen verrichten nieuwe denkactiviteiten en handelingen waartoe ze nog niet eerder uitgedaagd werden. Ze leggen verbanden met wat ze al weten en kunnen, bijvoorbeeld door:



- het leren en herkennen van namen en klanken van muziekinstrumenten;
- geconcentreerd te luisteren en kijken;
- ontwikkeling van taal en woordenschat;
- aandacht richten, grote spanningsboog en concentratie opbrengen;
- ritme, maat en melodie overnemen en meedoen door te klappen, te stampen en te bewegen;
- verschil in sferen ervaren die muziek kan oproepen;
- verbindingen leggen tussen emotie en muziek;
- grote betrokkenheid ervaren met elkaar: de kinderen 'kruipen in de muziek en in het moment';
- samen plezier beleven en genieten van muziek want er wordt opvallend veel gelachen;
- herkennen van bekende liedjes en geluiden;
- ervaren van verschillend gedrag van leidsters en groepsgenootjes en accepteren van elkaars gedrag;
- liedjes (en bijvoorbeeld aftelrijmpjes) die de vormaspecten van taal weergeven;
- een muziekinstrument aanraken, voelen wat er gebeurt als daar op gespeeld wordt;
- de kinderen leren hun angst voor de onbekende musicus te overwinnen en de angst om een muziekinstrument aan te raken en/of vast te houden, de musicus te 'helpen' met het bespelen daarvan.



MEMO sluit aan bij het recht van kinderen om dingen op hun eigen manier te doen, te leren en te ontdekken. Dat betekent dat de kinderen ook gerespecteerd worden als zij aangeven niet mee te willen doen.

#### **4. Muziek en taal zijn tijdens een MEMO-presentatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.**

*'Ze lachten, waren blij en vrolijk, wilden meezingen en vroegen om bekende liedjes zoals 'Olifantje in het bos' en 'Helikopter'*  
*Leidster Kinderdagverblijf > evaluatie mei 2007*

#### **5. Tijdens de MEMO-presentatie fungeren de verschillen tussen kinderen en hun culturen als inspiratiebron, het welbevinden van de kinderen en hun begeleiders is hoog: er is zoveel samen te genieten!**

De MEMO-presentaties genereren veel welbevinden en plezier in de groepen kinderen met hun leidsters. Dit genieten van muziek gaat verder dan de betekenis van het begrip 'plezier'. Muziek geeft ruimte voor persoonlijke beleving en diversiteit: sommige kinderen zijn erg gericht op het samen beleven (zoeken hiertoe continu oog/lach contact met leidsters en groepsgenoten), anderen zijn meer de stille genietters die helemaal in zichzelf weg kunnen kruipen en pas later thuis iets van de ervaringen loslaten. De kinderen dansen samen, bewegen, zingen, spelen samen. De pluriformiteit van de groepen geeft een rijke bron van uitingsmogelijkheden en voorbeelden van expressie die de kinderen en hun begeleiders van elkaar overnemen.

6. Een MEMO-presentatie betekent een stimulans tot bewegen.



7. De MEMO-presentaties stimuleren creativiteit van kinderen en hun begeleiders.

Met 'weinig' wordt 'heel veel' gedaan, ook gekke dingen die grensverleggend zijn. De musicus is heel creatief en laat bijvoorbeeld zijn muziekinstrument 'praten' en 'slapen'. Deze creativiteit van de musicus inspireert de kinderen en leidsters om na een MEMO-presentatie verder te gaan op de opgedane ervaringen.

*Je krijgt ideeën om ook uit te voeren in de groep, te stimuleren en te laten herinneren.'*

*Leidster Kinderdagverblijf > evaluatie mei 2007*

8. De MEMO-presentaties stimuleren de culturele, esthetische en kunstzinnige ontwikkeling van jonge kinderen in het bijzonder de muzikale ontwikkeling.

Alle podiumkunsten komen bij MEMO aan de beurt: muziek, drama en dans. De presentaties zijn van een opmerkelijk hoge artistieke kwaliteit door de selectie van de artiesten. De kinderen tonen een natuurlijk respect voor deze professionaliteit en kwaliteit.

*'Er werd aan alles meegedaan, er werd later over gepraat.'*

*Leidster Kinderdagverblijf > evaluatie mei 2007*

9. De MEMO-presentaties stimuleren de begeleiders tot reflectie op hun eigen professionele handelen.



*'Erg waardevol vond ik de opmerking van Petra over de opbouw van een MEMO presentatie: van een strakke structuur (aan tafel, rustig en vertrouwd – de leidsters zijn dichtbij) naar op de grond, buiten het directe bereik van de leidsters. Dat ging uitstekend. Er zochten weinig kinderen naar steungedrag of 'toestemming vragen' door de leidsters/leider aan te kijken. Het 'beurtgeven' om het instrument te bespelen ging in beide groepen anders: een keer ging Mark naar de zittende kinderen toe, in de andere groep tikten de leidsters steeds een kind op de schouder om naar voren te gaan. In beide gevallen deden ALLE kinderen mee!'*

*Els Schellekens > uit de reflecties op de observaties*